

Njegova molitev
ni bila samo prošnja,
bila je predvsem
ljubeče zedinjenje
z Gospodom.

Veliki Slovenci

NA POTI
K SVETOSTI

Škof Janez Frančišek Gnidovec

IZKAŽIMO ČAST SLAVNIM MOŽEM IN ŽENAM

Po svetopisemskem naročilu »izkažimo čast slavnim možem in ženam«¹ se mnogih mož in žena spominjamo, ko obhajamo njihov god. Vsak dan obhajamo god kakšnega svetnika, slavnega moža ali žene. Želimo pa tudi počastiti in poživiti spomin na škofa Janeza Frančiška Gnidovca. Ob 10. obletnici (1934) posvetitve Janeza Gnidovca za škofa je časopis *Slovenec* zapisal: »Dolžnost vsakega naroda je, da se ob vsaki priliki spomni del svojih velikih mož. Dolžnost je, da seznanimo svoj narod z delom enega njegovih največjih sinov.« Njegovi nekdanji sodelavci pričajo: »Vse njegove duševne in telesne sile so se stekale v ubrano soglasje. Globokoumni razum in gorko srce, sveta srčnost in nezlomljiva moč volje so se združevale v njegovi osebnosti v najlepše ravnovesje. V ljubezni do Boga se je povzpел do vrhunca. Nikdar ni učil ali naročal, česar bi sam ne bil spolnjeval. Z molitvijo in pokoro je sam sebe izklesal v zlatega Kristusa. Janez Gnidovec ni hotel biti pismouk, ampak po Kristusovem zgledu apostol, kipar duš, graditelj. Bil je preprost in izklesano odločen. Ne morete dobiti danes po vsem svetu človeka, ki bi delal tako nesebično in samo za Boga in duše, to je zmožel samo on, ki je ves živel v Bogu in za Boga.«

Ko je v cerkvi Srca Jezusovega v Ljubljani 6. 2. 1939 vodil pogrebno mašo za škofa Gnidovca sarajevski nadškof dr. Ivan Evangelist Šarić, je škof Gregorij Rožman

¹ Prim. Sir 44,1.

Papež Janez Pavel II. v posinodalni apostolski spodbudi *Posvečeno življenje* poudarja, da je »evangeljski temelj posvečenega življenja treba iskati v tistem posebnem odnosu, ki ga je imel Jezus z nekaterimi svojimi učenci, ki jih ni le povabil, naj sprejmejo Božje kraljestvo v svoje življenje, ampak naj vse svoje življenje postavijo v službo evangeliju, pustijo vnmear vse drugo in zvesto posnemajo njegov način življenja.«¹⁵ Nato papež pokaže na Jezusovo spremenjenje na gori in pravi, da so bili apostoli prestrašeni ob Kristusovem spremenjenem obličju. Človek ob Božjem obličju dobi občutek majhnosti in strahu. Ta občutek je odrešenjski. Človeka spominja na Božjo popolnost in ga obenem vztrajno spodbuja k svetosti. »Vsi otroci Cerkve, ki jih Oče kliče, naj poslušajo Kristusa, morajo zagotovo začutiti nujno zahtevo po spreobrnjenju in svetosti.«¹⁶

Tak poseben odnos do Jezusa Kristusa je imel Janez Francišek Gnidovec, kot bomo videli.

Zakaj kristjani v svetu največkrat ne dosežemo prave svetosti?

Kristjani na poti k svetosti ne odpovemo samo zaradi slabe volje, lenobe ali velikih grehov, ampak tudi zaradi neke zmede, slepote, slabosti in nesporazuma. Ne cenimo pomena in veličine svoje poklicanosti. Ne znamo ceniti »nedoumljivega Kristusovega bogastva«. Ne razumemo, kaj pomeni biti svet, ne vemo, da to pomeni biti

¹⁵ Cerkevni dokumenti 65, Janez Pavel II., *Posvečeno življenje*, 35, Ljubljana.

¹⁶ CD 65, PŽ 35.

vsega nadnaravnega. Pregovor, da milost gradi na naravi, ni model za polovičarstvo v duhovnem življenju. Ne bomo sposobni razumeti, kaj pomeni beseda svetnik, če ne razumemo, da moramo najprej postati predvsem ljudje v vsej človeškosti in krhkosti svojega sedanjega stanja. Jezus je bil najpopolnejši človek, kar jih je kdaj živelo na zemlji in najbolj človeški. Če se hočemo približati Jezusovi svetosti, moramo postati tako človeški, kot je bil on.

Takšni kot smo, smo posredovalci ali pa zaviralci božjih dobrin. To velja za vsakega kristjana in zlasti za duhovnika. Duhovnik naj bi bil uravnovešena oseba, odprt sogovornik sodobnega človeka in odgovoren pri uresničevanju svojega poslanstva. Papež Janez Pavel II. je izpostavil nekatere lastnosti duhovnika: ljubezen do resnice, poslušnost, spoštovanje vsake osebe, smisel za pravičnost, zvestoba dani besedi, sočutje, skladnost, uravnovešenost v sodbi in obnašanju. Duhovniki smo poklicani, da bi bili ljudje za skupnost: zaupljivi, gostoljubni, iskreni, modri in spoštljivi, da se trudimo vzpostavljati odnose in sprejemati ljudi, odpuščati in tolažiti. Občutljivost in čustvena zrelost pomeni, da postavljamo v središče navdušen odnos do Jezusa Kristusa in pozornost do slehernega človeka, ki ga Bog pošilja v naše življenje.¹⁷

Svetost ni nekaj manj človeškega, ampak je nekaj še bolj človeškega. To pa vključuje večjo sposobnost za trpljenje, razumevanje in simpatijo, prav tako tudi za humor in veselje, za cenitev dobrega in lepega v življenju.

¹⁷ Prim. Družina 2010, št. 17.

Svetost ni sestavljena samo iz dobrih del ali celo iz nramnega junaštva, ampak predvsem iz popolne združitve z Bogom »v Kristusu«.

Temelj krščanske svetosti je ljubezen do živega Boga, do božje osebe, do Jezusa Kristusa, ki nas je odrešil in rešil teme greha in se kaže v ljubezni do bližnjega.

Papež Janez Pavel II. v apostolski spodbudi *Posvečeno življenje* piše: »Poklicanost k svetosti je mogoče sprejeti in gojiti samo v tišini adoracije vpričo neskončne Božje presežnosti. (...) Znova je treba tudi odkriti *sredstva za askezo*, značilna za duhovno izročilo Cerkve ... Asketizma, ki pomaga obvladovati in popravljati težnje človeške narave, ranjene z grehom, je resnično neogibna, če hoče posvečena oseba ostati zvesta lastni poklicanosti in hoditi za Jezusom na križevem potu.«¹⁸

V apostolski spodbudi je zapisano, da je potrebno prepoznati in premagati nekatere skušnjave, ki se včasih po hudičevem zalezovanju prikazujejo pod videzom dobrega. Papež opozarja na nevarnost, ki nastane pri spoznavanju današnje družbe, da človeka privede do popuščanja pred modo časa in ugasi duhovno gorečnost. Potrebnost po čim večji usposobljenosti lahko oznanjevalca privede do tega, da bolj računa na lastne sposobnosti kot na Božjo pomoč ... Prizadevanje, da bi bili bliže vernim in nevernim, ubogim in bogatim, lahko privede do prevzemanja posvetnega življenjskega sloga. Upravičeno delo za napredek lastnega naroda lahko privede do nacionalizma. Pot, ki vodi k svetosti torej vsebuje sprejem duhovnega boja.¹⁹

¹⁸ CD 65, PŽ 38.

¹⁹ Prim. CD 65, PŽ 38.

POMOČ NA POTI K SVETOSTI

Krščanska družina

Bog nekaterim nakloni posebno milost, da kljub slabšim okoliščinam, kot je lahko neprimerno družinsko življenje, postanejo sveti. Večina pa le potrebuje podporo okolja, dobre zglede staršev, vzgojiteljev in drugih, saj to blagodejno vpliva na rast in dozorevanje človeka.

V Gnidovčevi družini so bili vsi pogoji, da je Janez postal dober človek, izklesan lik kristjana, duhovnika, škofa in svetniška osebnost. Janez se je rodil 29. 9. 1873 v vasi Veliki Lipovec na Dolenjskem. Oče je deset let služil vojsko. Zato je bil nekoliko vojaški tip, podjeten kmet, odločnega značaja. Vsaka tri leta je šel k Sv. Jožefu nad Celjem in tam v samoti opravil tridnevne duhovne vaje. Mati Jožefa r. Pust je bila mirna, krotka in nekoliko boječa žena. Otroci so bili v varnem družinskem okolju deležni trdne človeške in krščanske vzgoje. Vsak večer so s starši pokleknili ob družinski mizi in molili rožni venec. Ob zimskih večerih so brali iz knjige *Življenje svetnikov* in se navduševali ob njihovih zgledih. Ko so prišli od nedeljske maše, so morali povedati, kar so si od pridige zapomnili in pri tem kar tekmovali, kdo bo lepše povedal. Niso bili bogati, a so radi pomagali ubogim; starša sta k temu spodbujala tudi otroke.

Starša sta se zavedala dolžnosti, da otroke navajata k odgovornosti, še zlasti, da bi pravilno razumeli svobodo, h kateri so poklicani.

POSLANSTVO

Kaplan

Janez Gnidovec je 23. 7. 1896 v ljubljanski stolnici prejel mašniško posvečenje po rokah knezoškofa dr. Jakoba Missia. Novomašni dan je prebil največ v molitvi.

Po novi maši je bil nastavljen za kaplana v Idrijo. Pri cerkovniku Antonu Klemenčiču so vzbudile pozornost njegove dolge adoracije pred Najsvetejšim. Gnidovec je goreče deloval v pastoralih, udeleževal se je tudi pri cerkvenem petju, saj je vodil zbor.

Socialisti, ki so se takrat razširili v Idriji, so ga zelo cenili in so prihajali v cerkev k sv. maši. Njega ni nihče sovražil. Njegova pobožnost je bila vsem znana. Pogosto je prihajal v svojih skrbeh za duše tudi na veselice. Njegova skromnost je osvajala. Kjer je bil Gnidovec, si ni nihče upal govoriti nespodobno. Fantom se je nasmehnil, dal roko in se pomenil z njimi, dekletom pa ni dal roke in tudi menil se ni z njimi, a tudi one si ga niso upale nagovoriti. Živel je zelo skromno. Dal si je prinesiti iz gostilne malo za obed, za večerjo. Kadar mu je brat poslal vina, ga je spil s kaplanom Janezom Gnjezdo in drugimi prijatelji. Sam ni hotel piti.

Naslednje leto 1897 je bil prestavljen v Vipavo. Z mladostno vnemo se je oprijel dušnega pastirstva. Njegova skromnost in pobožnost sta vse osvajali. Velik vpliv je imel na mladino in zahteval je red, pri-

Vstop v Misijonsko družbo – lazarist

Janez Gnidovec je svoja najlepša leta posvetil slovenskim dijakom in slovenskemu šolstvu. Od začetka gimnazije leta 1905 je bil profesor in ravnatelj, od leta 1909 (deset let) pa rektor. Po štirinajstih letih naporenega dela je prepustil Zavod drugim rokam. Poslovil se je 6. 12. 1919. Za njim je bilo že 23 let duhovniškega življenja: najprej je bil kaplan na dveh župnijah, nato se je pripravljaj na Dunaju za profesorsko službo, nazadnje je deloval v škofijski gimnaziji v Št. Vidu. Sedaj se je želel še bolj posvetiti notranjemu življenju in apostolskemu delu. Odločil se je za vstop v Misijonsko družbo lazaristov, ko je bil že oblikovana in svetniška osebnost.

Marsikdo se je spraševal, kot npr. nekdanji ljubljanski nadškof Jožef Pogačnik, zakaj je vstopil v Misijonsko družbo. Lahko bi še naprej deloval kot duhovnik ljubljanske škofije, lahko bi bil vstopil v kakšen pomembnejši red, izbral pa si je Misijonsko družbo ali lazariste.

Tomaž Merton se dolgo ni mogel odločiti, kje bi posvetil svoje življenje, da bi bilo zanj najbolje. V različnih redovih mu je marsikaj ustrezalo in ga privlačilo, a ni mogel sprejeti odločitve. Nato je prišel do spoznanja, da mora iskati skupnost, kjer bo lahko naredil največ dobrega. Sedaj je bila odločitev preprosta, saj je spoznal, da lahko v vsaki skupnosti naredi veliko dobrega, če se bo scela posvetil poklicu. Gnidovec pa ni iskal skupnosti, kjer bi bilo zanj lažje, ali skupnost, ki bi mu najbolj ustrezala, pač pa se je želel čim bolj posvetiti Bogu.

Gnidovec je poznal sv. Vincencija Pavelskega in poslanstvo Misijonske družbe. V Sloveniji so lazaristi delovali

SKOPSKO-PRIZRENSKI ŠKOF

Skopska škofija

Janez Gnidovec je bil po skoraj petih letih življenja v MD dne 29. 10. 1924 imenovan za skopsko-prizrenskega škofa. Razmere v škofiji so bile težke in zahtevne. Za pastirsko službo so priporočale moža, trdnega v veri, gorečega in z močno voljo, ki se je sposoben marsičemu odreči.

Področje Gnidovčeve škofije je bilo ob njegovem prihodu še zelo nerazvito in zaostalo. Po zmagi Srbov nad Turki leta 1912 pri Kumanovu je današnja Makedonija pripadla Srbiji, kakor tudi Kosovo. Turki so se začeli izseljevati. Na prazno mesto je nova oblast vabila ljudi od drugod, Hrvate in Slovence, zlasti Primorce, ki so se umikali pred fašisti. Predvojna Srbija je 24. 6. 1914 v Rimu podpisala konkordat z apostolskim sedežem, ki ga je narodna skupščina v Nišu dne 8. 8. 1914 enoglasno ratificirala. S tem konkordatom je bilo določeno, da se v Srbiji ustanovi beograjska škofija, v Skopju pa sufraganska škofija za novoosvojene pokrajine. Vojna je preprečila, da beograjska nadškofija še vedno ni dobila svojega nadškofa. Imela pa je apostolskega administratorja Ferdinanda Hardyja do leta 1924, ko je bil za beograjskega nadškofa imenovan Ivan Rafael Rodić OFM.

Skopska cerkvena pokrajina je imela še pred vojno svojega nadškofa Lazarja Mjeda (1909–1921); po vojni je uvidel, da kot albanski državljan ne bo mogel opravljati svoje službe; zato se je umaknil v Albanijo

Opomba avtorja

V knjigi *Na poti k svetosti* sem želel predstaviti Janeza Frančiška Gnidovca kot vzornika in priprošnjika. Pri tem sem uporabljal zlasti življenjepis, ki ga je o njem pripravil prvi vicepostulator dr. Stanko Žakelj CM. Njegovo delo je zbrano v dveh zvezkih z naslovom *Božji služabnik J. Fr. Gnidovec, skopski škof*. Življenjepis se nahaja v provincialnem arhivu lazaristov (PAL) v enem samem izvodu in je napisan z navadnim pisalnim strojem. Uporabil sem tudi knjižico *Vsem vse*, ki jo je napisal dr. Žakelj in je izšla 1985 v Ljubljani. Pri predstavitvi nekaterih kreposti, ki izstopajo pri Gnidovcu in razmišljanju o svetosti ter o zaobljubah sem uporabil rokopis svojih konferenc, ki sem jih imel za novince lazaristov s skupnim naslovom *Življenje v Kristusu*. Pri pripravljanju teh konferenc nisem dosledno zapisoval citatov ali navajal literature, zato jih ne morem navesti v teh razmišljanjih. Petere kreposti (preprostost, ponižnost, krotkost, zatajevanje in gorečnost za zveličanje duš) so dokaj obširno predstavljene v glasilu *MD Provincialni razgledi*, 1991, št. 3 (46), kar mi je bilo v pomoč, da sem predstavil Gnidovčevo krepostno življenje.

Kdor se priporoča škofu Gnidovcu in je prepričan, da je bil uslišan, naj to sporoči na naslov: Provincialat MD, Maistrova 2, 1000 Ljubljana.

Lojze Gajšek

Kratek življenjepis

GNIDOVEC dr. Janez Frančišek

1873–1939

Rojen 29. 9. 1873, Veliki Lipovec, ž. Ajdovec

Oče Jožef, mati Jožefa r. Pust

Mašniško posvečenje 23. 7. 1896, Ljubljana

Vstop v MD 7. 12. 1919, Ljubljana

Zaobljube 8. 12. 1921, Ljubljana

Škofovsko posvečenje 30. 11. 1924,
Ljubljana Srce Jezusovo

Umrli 3. 2. 1939, Ljubljana

Prenos v cerkev Srca Jezusovega v Ljubljani,
29. 9. 2010.

Janez Frančišek Gnidovec se je rodil 29. 9. 1873 v vasi Veliki Lipovec v župniji Ajdovec pri Žužemberku na robu Bele krajine. Oče Jožef je bil podjeten kmet, odločnega značaja. Mati Jožefa r. Pust je bila mirna, krotka in nekoliko boječa žena. Mati je umrla v 33. letu starosti po porodu tretjega otroka, ki je tudi izdihnil. V drugem zakonu so se rodili prav tako trije otroci. Oče je dal kar tri sinove v šolo v Novem mestu, ki so jo vodili frančiškani. Vsi trije – Janez, Karel in Anton – so postali duhovniki.

Janez se je že v otroštvu odlikoval po mnogih krepostih, v življenju pa je sebe izoblikoval v svetniškega

Kazalo

Spremna beseda	5
IZKAŽIMO ČAST SLAVNIM MOŽEM IN ŽENAM.....	11
»Slovenski svetniki«	14
Poklicani smo k svetosti	17
Svetost je v ljubezni	19
Zakaj kristjani v svetu največkrat ne dosežemo prave svetosti?..	21
POMOČ NA POTI K SVETOSTI.....	25
Krščanska družina	25
Župnija	28
Vesoljna Cerkev	29
Vzgojitelji.....	32
POSLANSTVO	35
Kaplan	35
Na Dunaju	38
Profesor in vzgojitelj	39
Vstop v Misijonsko družbo - lazarist	43
Notranje semenišče	47
SKOPSKO-PRIZRENSKI ŠKOF	51
Skopska škofija	51
Škofovsko posvečenje	54
Razmere v skopsko-prizrenski škofiji	57
PRAVI PASTIR ZA TEŽKO NALOGO V SKOPSKI ŠKOFIJI...68	
Mož vere	68
Življenje iz evharistije	71
Življenje Janeza Frančiška Gnidovca po zaobljubah	76
Krepotno življenje škofa Gnidovca	78
Bil je preprost.....	80
Ponižen.....	86
V prizadevanju za krotkost.....	91
Zatajevanje škofa Gnidovca.....	98
Gorečnost za zveličanje ljudi	107
PASTIRSKA SLUŽBA ŠKOFA GNIDOVCA.....	114
Skrb za duhovnike in nove duhovne poklice	115
Dušni pastir.....	123
LJUBEZEN DO BLIŽNJEGA - DOBRODELNOST	133
ODNOS DO MATERIALNIH DOBRIN - UBOŠTVO.....	139
NAŠ VZORNIK.....	143
NAŠ PRIPROŠNIK	148
Opomba avtorja	152
Kratek življenjepisa	155
Viri:	174

NA POTI K SVETOSTI

Škof Janez Frančišek Gnidovec

Zbirka Veliki Slovenci 3

Napisal: Lojze Gajšek CM

Spremna beseda: kardinal Franc Rode

prva izdaja

Lektoriral: Jurij Devetak CM

Grafična priprava: Družina d. o. o.

Izdala in založila: Družina d. o. o.

Odgovarja: Tone Rode

Tisk: tiskano v Sloveniji

Ljubljana 2011

Naklada: 1.000 izvodov

Vse informacije o knjigah založbe Družina
najdete na spletni strani: **www.druzina.si**

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

929Gnidovec J.F.

27-726.2(497.17):929Gnidovec J.F.

GAJŠEK, Lojze

Na poti k svetosti : škof Janez Frančišek Gnidovec / [napisal
Lojze Gajšek ; spremna beseda Franc Rode]. - 1. izd. - Ljubljana :
Družina, 2011. - (Zbirka Veliki Slovenci / Družina ; 3)

ISBN 978-961-222-852-1

1. Gl. stv. nasl.

257628416

